

Justitiedepartementet
Ju2025/00072

Yttrande över betänkandet Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)

Inledning

Hovrätten har granskat betänkandet utifrån de intressen som hovrätten har att beakta. Nedan redogörs för de synpunkter som hovrätten har på förslagen. I vissa delar av betänkandet övervägs lagstiftningsåtgärder som inte leder till förslag. Hovrätten har riktat in sin granskning på de delar där utredningen föreslår lagstiftning. I den mån ett sådant förslag inte särskilt berörs ska det förstås som att hovrätten inte har någon synpunkt på förslaget.

Fråntagande av medborgarskap vid allvarlig brottslighet

Hovrätten bedömer att det första ledet i den föreslagna lydelsen av 2 kap. 7 § andra stycket 2 regeringsformen kan innebära problem i fråga om bestämmelsens förutsebarhet och tydlighet. Enligt författningskommentaren avser *brott som allvarligt hotar rikets säkerhet* främst brott mot straffbestämmelser i 18, 19 och 22 kap. brottsbalken till skydd för staten. Det finns en risk att begreppet *allvarligt* kan komma att tolkas på olika sätt. Utifrån de överväganden som redovisas i utredningen kan det även ifrågasättas om allvarlighetskriteriet verkligen är nödvändigt eller om det snarare riskerar att begränsa tillämpningsområdet på ett sätt som inte är avsett. Hovrätten anser vidare att det inte är tillräckligt tydligt redovisat vilka brott i 18, 19 och 22 kap. brottsbalken som kan förväntas uppfylla allvarlighetskriteriet och vilka som typiskt sett inte gör det. Dessutom anser hovrätten att det också behöver vidare analyseras och klargöras vilka brott mot straffbestämmelser i andra kapitel i brottsbalken eller lagar som är avsedda att omfattas av den föreslagna bestämmelsen och den valda lokutionen ”brott som allvarligt hotar rikets säkerhet”. Ett beslut om fråntagande av medborgarskap är mycket ingripande för den enskilde och det är därför angeläget att den föreslagna bestämmelsen utformas och tillämpas på ett tydligt och förutsebart sätt.

Begränsning av föreningsfriheten

Enligt förslaget ska föreningsfriheten kunna begränsas för samman slutningar som ägnar sig åt allvarlig brottslighet för att uppnå ekonomisk eller annan otillbörlig vinning. Hovrätten noterar att det i författnings-

kommentaren anges att *allvarlig brottslighet* främst avser brottslighet som hotar grundlagsskyddade värden eller statens våldsmonopol och därför kan sägas vara systemhotande. Vidare framgår av författningskommentaren att sådan brottslighet kan omfatta alltifrån våldsbrott och vapenhandel till tillgreppsbrott och bedrägerier. Förslaget innebär därmed att föreningsfriheten kan komma att begränsas för sammanslutningar som ägnar sig åt brottslighet av mycket varierande slag. Enligt hovrätten behandlar utredningen inte i tillräcklig mån frågan om vad som krävs för att allvarlighetskriteriet ska anses uppfyllt. Det framgår till exempel inte på ett tydligt sätt vilka brott som under vilka förutsättningar typiskt sett skulle kunna omfattas av begreppet. Hovrätten ser mot den bakgrunden att det finns en risk för att möjligheten att begränsa föreningsfriheten får ett annat tillämpningsområde än vad som är avsett.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättspresidenten Mari Heidenborg, hovrättslagmannen Erik Lindberg, hovrättsrådet Freddy Larsson och tf. hovrättsassessorn Ted Thyren, föredragande.

Mari Heidenborg

Ted Thyren